

into one more legislative body, along with the Verkhovna Rada of Ukraine. It came to a point that in dealing with certain legal issues, the relevant decisions of the Constitutional Court of Ukraine were referred to more often than the laws of Ukraine.

The judicial reform, carried out according to the Law of Ukraine No.1401-VIII dated June 2, 2016 “On Amendments to the Constitution of Ukraine (on justice)”, provides for significant changes in the functions and powers of the Constitutional Court of Ukraine and the status of judges of this Court. The major changes are the following: abolition of the function of the Court on interpretation of the laws of Ukraine; empowering the Court to consider the constitutional complaint, to give opinions on the constitutionality of the issues put for a national referendum on popular initiative, to dismiss the Court's judges from office. The constitutional amendments restrict immunity of judges of the Constitutional Court of Ukraine; establish their irresponsibility for voting in connection with the adoption of decisions by the Court and giving opinions while enhancing the disciplinary responsibility of judges. Financial and material guarantees of the activities of the Constitutional Court of Ukraine and judges of this Court are established at the constitutional level.

Key words: Constitutional Court, judicial reform, judge, status, functions, powers.

УДК 342.086

Н. М. БАТАНОВА

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Досліджуються актуальні проблеми конституційно-правової відповідальності політичних партій та громадських організацій в Україні. Аналізуються конституційні та законодавчі підстави щодо заборони діяльності політичних партій та громадських організацій. Вивчається вітчизняна практика заборони політичних партій і громадських організацій у випадку порушення ними вимог щодо їх створення і діяльності. Враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід, робиться висновок, що питання конституційно-правової відповідальності політичних партій та громадських організацій є не тільки актуальним напрямом конституційно-правових досліджень, а й вкрай важливою проблемою сучасної конституційної практики.

Ключові слова: конституційно-правова відповідальність, конституційний делікт, політична партія, громадська організація, заборона політичної партії, заборона громадської організації.

© БАТАНОВА Наталія Миколаївна – кандидат юридичних наук, науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

Батанова Н. Н. Концептуальные проблемы конституционно-правовой ответственности политических партий и общественных организаций в Украине

Исследуются актуальные проблемы конституционно-правовой ответственности политических партий и общественных организаций в Украине. Анализируются конституционные и законодательные основания относительно запрета деятельности политических партий и общественных организаций. Изучается отечественная практика запрета политических партий и общественных организаций в случае нарушения ими требований относительно их создания и деятельности. Учитывая отечественный и зарубежный опыт, делаются выводы, что вопрос конституционно-правовой ответственности политических партий и общественных организаций является не только актуальным направлением конституционно-правовых исследований, но и очень важной проблемой современной конституционной практики.

Ключевые слова: конституционно-правовая ответственность, конституционный деликт, политическая партия, общественная организация, запрет политической партии, запрет общественной организации.

Batanova Nataliya. Conceptual problems of constitutional and legal responsibility of political parties and public organizations in Ukraine

In the article the actual problems of constitutional and legal responsibility of political parties and public organizations in Ukraine are researched. The constitutional and legislative grounds are analyzed in relation to prohibition of political parties and public organizations. The national practice of the prohibition of political parties and public organizations is studied in case of violation by them requirements for their creation and activity. Taking into account the national and international experience, we conclude that the question of constitutional and legal responsibility of political parties and public organizations is not only actual direction of constitutional and legal studies, but also a very important problem of modern constitutional practice.

Key words: constitutional and legal responsibility, constitutional delict, political party, public organization, prohibition of political party, prohibition of public organization.

Сучасна Україна знаходиться на черговому витку модернізації політичної системи суспільства та конституційного механізму організації публічної влади. Конституційна реформа найважливіших засад організації та діяльності державної влади та місцевого самоврядування є тією об'єктивною необхідністю, що спонукає усіх суб'єктів конституційного права та державно-політичного життя в цілому до пошуку оптимальних шляхів удосконалення організації та діяльності базових державних інститутів відповідно до вимог сьогодення та потреб забезпечення прав людини.

В умовах становлення та розвитку громадянського суспільства і соціально-правової держави, яка отримала особливо широке конституційне визнання на сучасному етапі світового конституційного процесу, усе більшу роль відіграють політичні партії, що, у свою чергу, обумовлює значення та якість правової регламентації їх діяльності – визначення їх правового статусу, форм їх взаємовідносин з державою та громадянським суспільством тощо. Можна з повною впевненістю стверджувати, що правова інституціоналізація політичних партій обумовлена зростанням їх ролі та потребами зміцнення демократичної державності.

У зв'язку з цим, не можна не відзначити, що публічна влада буде успішно розвиватися та функціонувати лише тоді, коли в процесі виборів до представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування формуватиметься достойний виборчий корпус – найкомпетентніших та найавторитетніших державних та муніципальних політиків – представників Українського народу. Саме від цього значною мірою залежить ефективність роботи представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування, зміцнення їх авторитету серед населення. Це змушує дивитись на політичні партії не тільки як на учасників загальнонаціонального і муніципального політичного процесу, важливих суб'єктів громадянського суспільства, кінцевою метою діяльності яких є вирішення або сприяння вирішенню різноманітних питань суспільного значення, а і як на відповідальних суб'єктів – носіїв політичної та, особливо, конституційно-правової відповідальності.

Слід зазначити, що проблематика конституційно-правової відповідальності набуває сьогодні все більшої актуальності як для теорії, так і для практики конституційного права, оскільки вона є ефективною гарантією охорони Конституції України. Без її послідовного вирішення важко говорити про розвиток конституційного права, адекватного потребам захисту прав людини, формування громадянського суспільства та демократичної соціально-правової держави.

Наявні в Україні наукові дослідження як загальних (Л. Р. Наливайко, В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко, О. В. Скрипнюк, Ю. М. Тодика, О. В. Батанов, О. О. Майданник, А. О. Червяцова та ін.), так і інституціональних (Л. Т. Кривенко, О. В. Краснікова, О. В. Мельник, В. І. Полевий та ін.) проблем конституційно-правової відповідаль-

ності вказують на безсумнівну необхідність її легалізації на конституційному рівні як самостійного виду юридичної відповідальності.

На жаль, через відсутність достатньої нормативно-правової основи та дієвого механізму реалізації конституційно-правової відповідальності, велика кількість порушень Конституції та законів України органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, політичними партіями та громадськими організаціями – важливими суб'єктами громадянського суспільства, – залишаються без відповідного реагування.

Безумовно, конституційно-правова відповідальність – це перш за все відповідальність органів публічної влади та їх посадових осіб перед народом за неналежну реалізацію тих владних повноважень, які народ як єдине джерело влади їм передав, реальна гарантія проти надмірної концентрації влади та зловживання нею. Невід'ємною ознакою демократичного ладу є наявність у держави, органів державної влади та їх посадових осіб юридичних обов'язків перед окремими громадянами, суспільством і світовим співтовариством в цілому та відповідальності за їх виконання. Права людини є первинними і невідчужуваними, державна влада є похідною від народного суверенітету і має інструментальне значення.

Втім, не тільки держава, органи та посадові особи публічної влади є відповідальними перед народом та суспільством, а й суб'єкти громадянського суспільства можуть нести відповідальність перед державою у випадку, якщо вони у процесі своєї діяльності порушують засади конституційного ладу. Саме тому для забезпечення нормального функціонування усіх суспільних інститутів необхідно досягти оптимального балансу між правами особи та інтересами держави та суспільства. Ключову роль у цьому процесі в демократичному суспільстві відіграє конституційне право та такий інститут гарантування конституційного ладу як конституційно-правова відповідальність.

Об'єктами конституційно-правової відповідальності є суспільно-політичні цінності, що охороняються нормами конституційного права: народовладдя, суверенітет, організація державної влади та місцевого самоврядування, права і свободи людини і громадянина тощо, проти яких спрямовані конституційні делікти і яким вони можуть заподіяти або заподіюють шкоду. Оскільки конституційний де-

лікт посягає на цінності, які знаходяться у сфері організації та здійснення публічної влади та у сфері взаємовідносин держави і особи, а загальним об'єктом, на який прямо чи опосередковано посягають усі конституційні делікти, є конституційний лад України, то ступінь його суспільної небезпечності є досить великим. Конституційні делікти посягають на порядок організації публічної влади, суверенітет, народовладдя, права і свободи людини і громадянина тощо і можуть призвести до серйозних порушень окремих моментів життєдіяльності держави та суспільства, його політичної системи. Тому не слід недооцінювати їх суспільну небезпечність, адже деякі з них навіть можуть трансформуватися у склади злочинів.

Яскраво ілюструють значення конституційно-правової відповідальності у контексті гарантування конституційного ладу відносини, пов'язані з реалізацією правосуб'єктності політичних партій та громадських організацій.

Відповідно до ст. 36 Конституції України громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Вітчизняний законодавець передбачив випадки обмеження утворення і діяльності політичних партій з боку органів державної влади, що цілком відповідає світовій практиці правового регулювання статусу політичних партій. Так, у ч. 1 ст. 37 Конституції України закріплено, що утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Ст. 5 Закону України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 р. встановлюються обмеження щодо утворення і діяльності політичних партій. Так, утворення і діяльність політичних пар-

тій забороняється, якщо їх програмні цілі або дії спрямовані на: 1) ліквідацію незалежності України; 2) зміну конституційного ладу насильницьким шляхом; 3) порушення суверенітету і територіальної цілісності України; 4) підриє безпеки держави; 5) незаконне захоплення державної влади; 6) пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової чи релігійної ворожнечі; 7) посягання на права і свободи людини; 8) посягання на здоров'я населення; 9) пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їх символіки.

У випадку порушення політичною партією вимог щодо створення і діяльності політичних партій, встановлених Конституцією України, Законом України «Про політичні партії в Україні» та іншими законами України, вона може бути заборонена в судовому порядку за поданням Міністерства юстиції України чи Генерального прокурора (ст. 21 Закону України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 року). У першій інстанції справу про заборону політичної партії розглядає Верховний Суд України.

У ст. 4. Закону України «Про громадські об'єднання» від 5 серпня 2012 р. закріплено обмеження щодо утворення і діяльності громадських об'єднань. Зокрема, утворення і діяльність громадських об'єднань, мета (цілі) або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриє її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки, забороняються. Громадські об'єднання не можуть мати воєнізованих формувань. Інші обмеження права на свободу об'єднання, у тому числі на утворення і діяльність громадських об'єднань, можуть бути встановлені виключно законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Громадським об'єднанням не можуть надаватися владні повноваження, крім випадків, передбачених законом.

Ст. 28 даного Закону закріплено конституційно-правову відповідальність громадського об'єднання у вигляді його заборони. Так,

громадське об'єднання може бути заборонено судом за позовом уповноваженого органу з питань реєстрації в разі виявлення ознак порушення громадським об'єднанням вимог статей 36, 37 Конституції України, ст. 4 цього Закону. Заборона громадського об'єднання має наслідком припинення його діяльності у порядку, встановленому цим Законом, та виключення з Реєстру громадських об'єднань. Справа про заборону громадського об'єднання розглядається у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

Конституційні підстави щодо заборони діяльності політичних партій та громадських організацій в Україні також повністю узгоджуються з нормами міжнародного права. Так, ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права прямо вказує на те, що будь-яка пропаганда війни, будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що є підбурюванням до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинні бути заборонені законом.

У 2004 р. Верховним Судом України розглядалась справа за поданням Міністерства юстиції України про заборону політичної партії «К» на підставах порушення партією вимог статей 21, 24, 37 Конституції України, статті 5 Закону України «Про політичні партії в Україні», пункту 2.3 розділу 2 свого Статуту, оскільки вона відкрито та публічно посягає на загальнонаціональну єдність Українського народу, вчиняє дії, що спонукають до розпалювання міжнаціональної та міжетнічної ворожнечі, що може ускладнити та погіршити в період виборчої кампанії політичну ситуацію в країні. У своєму рішенні від 5 листопада 2004 р. Верховний Суд України вирішив подання Міністерства юстиції України про заборону політичної партії «К» відхилити через недоведеність підстав для її заборони¹.

9 квітня 2014 року Міністерство юстиції України звернулось до Окружного адміністративного суду м. Києва з позовом до політичних партій «Руська єдність» та «Руський блок» (про заборону діяльності політичних партій).

Окружний адміністративний суд міста Києва 30 квітня 2014 року повністю задовольнив позов Міністерства юстиції України і заборонив діяльність політичної партії «Руська єдність» своєю постановою².

«Міністерство юстиції під час судового засідання надало цілу низку доказів. Це були публікації з різних сайтів, у тому числі з офіційного сайту цієї політичної партії, а також кілька відеосюжетів. Звичайно, основним був відеосюжет, на якому чітко видно, яким чином був підписаний незаконний договір з порушенням усіх міжнародних норм про так зване «включення Автономної Республіки Крим до складу Російської Федерації». Факт підписання цього незаконного та антиконституційного документу з боку Аксьонова вже підтверджує те, що він здійснював антидержавну політику, спрямовану на порушення територіальної цілісності та незалежності України», – заявила в інтерв'ю журналістам заступник Міністра юстиції – керівник апарату Ганна Онищенко, яка була представником позивача – Міністерства юстиції. За її словами, в якості доказової бази було також надано цілу низку висловлювань керівника партії та її членів, які підтверджували, що дана партія всупереч вимогам законів і Конституції здійснює діяльність, заборонену законом. Як відомо, відповідно до ст. 5 Закону України «Про політичні партії в Україні», діяльність політичної партії може бути заборонена, якщо вона спрямована на незаконну зміну територіальної цілісності, зміну державного устрою, а також розпалювання міжнаціональної ворожнечі і порушення прав та свобод людей. Саме такі порушення з боку партії і були доведені Міністерством юстиції України в ході розгляду справи³.

Відповідно до Постанови Окружного адміністративного суду м. Києва від 13 травня 2014 року⁴ було заборонено діяльність Політичної партії «Руський Блок» у зв'язку із закликами до повалення конституційного ладу та порушення територіальної цілісності України. У Постанові, зокрема, зазначається, що суд вважає доведеними обставини вчинення закликів до вчинення дій із захоплення державної влади в АР Крим з боку саме відповідача – політичної партії, та визнання реалізації таких закликів у вигляді створення формування, яке сприяло захопленню влади.

Відповідно до пункту 5 Керівних принципів щодо заборони та розпуску політичних партій та подібних заходів, ухвалених Венеціанською Комісією на її 41 пленарній сесії (Венеція, 10-11 грудня 1999 року), заборона чи розпуск політичних партій як дуже далекосяжний захід повинен застосовуватися з крайньою стриманістю.

Перш ніж звертатися до компетентного судового органу щодо заборони чи розпуску партії, уряд чи інший орган влади повинен оцінити, беручи до уваги ситуацію в конкретній країні, чи ця партія дійсно становить небезпеку вільному і демократичному політичному порядку або правам окремих осіб і чи таку небезпеку не можна усунути іншими, менш радикальними заходами.

При цьому, суд вважає, зазначається у постанові, що обставина здійснених від імені партії закликів до повалення влади, яка встановлена судом, та ситуація, коли частину країни було окуповано, є достатньою підставою для застосування такого заходу реагування як заборона діяльності партії⁵.

9 квітня 2015 р. Верховною Радою України з метою недопущення повторення злочинів комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, будь-якої дискримінації за національною, соціальною, класовою, етнічною, расовою або іншими ознаками у майбутньому, відновлення історичної та соціальної справедливості, усунення загрози незалежності, суверенітету, територіальній цілісності та національній безпеці України було прийнято Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», яким засуджує комуністичний та націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими в Україні, визначає правові основи заборони пропаганди їх символіки та встановлює порядок ліквідації символів комуністичного тоталітарного режиму⁶.

16 грудня 2015 року Окружний адміністративний суд міста Києва завершив розгляд справи за позовом Міністерства юстиції України до Комуністичної партії України про заборону її діяльності. Справа розглядалась за участю третьої особи – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Суд задовольнив позов Міністерства юстиції у повному обсязі, заборонивши діяльність Комуністичної партії України⁷.

Прикладом застосування до громадських об'єднань конституційно-правової відповідальності є скасування органами юстиції рішення про легалізацію об'єднання громадян «Бахчисарайська районна молодіжна організація «Євразійський союз молоді». Рішення ухвалене на виконання постанови Бахчисарайського район-

ного суду Автономної Республіки Крим про примусовий розпуск вказаного об'єднання громадян. Рішення суду було ухвалене в порядку адміністративного судочинства 27 вересня 2007 року. З моменту реєстрації в діяльності цієї організації правоохоронними органами неодноразово встановлювалися порушення Закону України «Про об'єднання громадян», які виражалися в організації та проведенні нею масових заходів за межами території діяльності, тобто за межами Бахчисарайського району.

29 березня 2007 року Постановою Бахчисарайського районного суду Автономної Республіки Крим діяльність об'єднання було тимчасово заборонено (строком на 3 місяці). Заборона стосувалась усіх видів діяльності, крім спортивної. Не виконавши вимоги вказаної постанови, представники «Євразійського союзу молоді» проводили і надалі масові заходи з порушенням законодавства України, у зв'язку з чим керівника організації було притягнуто до адміністративної відповідальності. Підставою для примусового розпуску «Євразійського союзу молоді» став адміністративний позов прокурора Бахчисарайського району в інтересах Бахчисарайського районного управління юстиції із залученням Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим в якості третьої особи. Позов був обґрунтований статтею 32 Закону України «Про об'єднання громадян», згідно з якою однією з підстав примусового розпуску (ліквідації) об'єднання громадян є здійснення ним протиправної діяльності після накладення стягнень, передбачених законом. Дослідивши вказані обставини, Бахчисарайський районний суд дійшов висновку, що вони є підставою для задоволення позову прокурора Бахчисарайського району та примусової ліквідації діяльності «Євразійського союзу молоді»⁸. Дана організація відома своїми антидемократичними акціями, спрямованими проти суверенітету і незалежності України. Так, російська організація «Євразійський Союз Молоді» заявила про знищення її активістами Державного Герба України, встановленого на Говерлі – найвищій горі на території України і про перейменування вершини на пік Сталіна. «Цим безпрецедентним актом євразійського ентузіазму Євразійський Союз Молоді заявив, що час так званої «незалежної України» закінчується. Замість потворного лімітрофного утворення ми побудуємо Велику Україну у складі Євразійської Ім-

перії», – пообіцяли євразійці. 20 вересня 2007 р. Харківський окружний адміністративний суд частково задовольнив позов Харківської обласної прокуратури і заборонив діяльність Євразійського Союзу Молоді. «Діяльність даної громадської організації носить екстремістський характер, містить націоналістичні заклики, закликає до насильницьких дій», – підкреслив тоді представник прокуратури Володимир Іванов⁹.

Зарубіжні конституції теж встановлюють межі утворення і діяльності політичних партій. «Партії, які своєю метою або діями своїх прихильників прагнуть спричинити шкоду основам вільного демократичного ладу або повалити його, або поставити під загрозу існування Федеративної Республіки Німеччини, антиконституційні» (ч. 2 ст. 21 Основного закону Федеративної Республіки Німеччини від 23 травня 1949 р.). Іноді в конституціях вводиться пряма заборона: в Італії «забороняються таємні товариства і такі об'єднання, які хоча б опосередковано переслідують свої політичні цілі за допомогою організацій військового характеру» (ч. 2 ст. 18 Конституції Італійської Республіки від 22 грудня 1947 р.). Заборона діяльності політичних партій можлива лише в судовому порядку. Наприклад, у 1956 р. Федеративний конституційний суд Німеччини виніс рішення про заборону Комуністичної партії Німеччини. Заборона може стосуватись також недопустимості створення фашистських партій та організацій. Подібні спеціальні закони були прийняті в Італії «Закон про заборону фашистських партій» 1952 р. і в Португалії – «Закон про заборону фашистських організацій» 1978 р.

Таким чином, враховуючи зазначений вітчизняний та зарубіжний досвід, можна зробити висновок, що питання конституційно-правової відповідальності політичних партій та громадських організацій є не тільки актуальним напрямом конституційно-правових досліджень, а й вкрай важливою проблемою сучасної конституційної практики. Зокрема, як доводить практика, питання набуває особливого значення у контексті ліквідації спадщини колишніх комуністичних тоталітарних систем, засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів як злочинних на законодавчому рівні, впровадження заборони на публічне заперечення злочинного характеру цих тоталітарних режимів, заборони публічного використання та пропаганди їхньої символіки,

запровадження обов'язку держави здійснювати розслідування та оприлюднення інформації про злочини, здійснені представниками цих тоталітарних режимів з метою недопущення повторення таких злочинів у майбутньому. Адже на сьогодні залишається багато адептів відповідної людиноненависницької ідеології, у тому числі й насамперед, серед деяких політичних партій та громадських організацій.

Також ускладнюється ситуація поширенням у суспільстві сепаратистських настроїв, анексією Росією Автономної Республіки Крим, спробами реанімації так званої Новоросії та самопроголошенням у 2014 році Луганської Народної Республіки та Донецької Народної Республіки та збройною агресією з боку Росії в окремих районах Донецької і Луганської областей, іншими діями та процесами, які посягають на засади конституційного ладу, порушують територіальну цілісність та недоторканість кордонів України, щодо яких подекуди можна спостерігати вкрай неоднозначну, суспільно небезпечну та деструктивну з точки зору охорони Конституції України позицію окремих, насамперед, проросійськи орієнтованих, політичних партій та громадських організацій.

1. *Справа* за поданням Міністерства юстиції України про заборону політичної партії «К» // Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0114700-04>. 2. Суд задовольнив позов Мін'юсту і заборонив діяльність в Україні партії «Руська єдність». URL: <http://old.minjust.gov.ua/news/45318>. 3. Там само. 4. *Партію* «Руський Блок» заборонено // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://old.minjust.gov.ua/news/45374>. 5. *Партію* «Руський Блок» заборонено // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://old.minjust.gov.ua/news/45374>. 6. *Про засудження* комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 26. Ст.219. 7. *Окружний* адміністративний суд міста Києва заборонив діяльність Комуністичної партії України // Прес-служба Окружного Адміністративного Суду міста Києва. URL: <http://oask.gov.ua/node/1589>. 8. *Органами* юстиції скасовано легалізацію громадської організації «Євразійський союз молоді» // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/0/11106>. 9. *Євразійський* Союз Молоді знищив Герб України на вершині Говерли // Новинар. URL: <http://novynar.com.ua/politics/10834>.

Batanova Nataliya. Conceptual problems of constitutional and legal responsibility of political parties and public organizations in Ukraine

In the article the actual problems of constitutional and legal responsibility of political parties and public organizations in Ukraine are researched.

The problem of constitutional and legal responsibility now become increasingly actual for both for a theory and for practice of constitutional law because it is an effective guarantee of protection of the Constitution of Ukraine. Without it consistent solution difficult to talk about the development of constitutional law, which adequate for the needs of protection of human rights, civil society and democratic social and legal state. Available in Ukraine researches of both general and institutional problems of constitutional and legal responsibility point to the obvious need for its legalization at the constitutional level as an independent kind of legal responsibility.

Available research both general and institutional issues of constitutional and legal liability point to the obvious need for its legalization at the constitutional level as an independent kind of legal liability. Not only state bodies and officials of public authorities are responsible to the people and society, but also civil society actors may be responsible to the state if they are in the process of its activities violate the principles of the constitutional order. Therefore, to ensure the proper functioning of all social institutions is necessary to achieve the optimal balance between individual rights and the interests of the state and society. The constitutional law and constitutional and legal responsibility, as effective guarantee for constitutional order, play a key role in this process in a democratic society.

Clearly illustrates the importance of constitutional and legal responsibilities in the context of guaranteeing the constitutional system relations associated with the implementation of legal political parties and public organizations. In case of violation by the political party or public organization requirements for their creation and activity, established by the Constitution of Ukraine and Ukrainian legislation, it must be prohibited by the court. The constitutional grounds for the prohibition of political parties and public organizations in Ukraine also are fully consistent with international law norms.

The national practice the prohibition of political parties and public organizations is studied. In April-May 2014 in connection with calls to overthrow the constitutional system and violation of territorial integrity of Ukraine was banned political parties "Russian unity" and "Russian bloc". December 16, 2015 the court had prohibited the activities of the Communist Party of Ukraine. September 20, 2007 Eurasian Youth Union was prohibited as its activity is extremist in nature, contains calls to violence.

Taking into account national and international experience, we conclude that the question of constitutional and legal responsibility of political parties and public organizations is not only actual direction of constitutional and legal studies, but also a very important problem of modern constitutional practice.

Key words: constitutional and legal responsibility, constitutional delict, political party, public organization, prohibition of political party, prohibition of public organization.